אישים באגרות הראי"ה

לואיס (לואי) ברנדייס

משפטן אמריקאי, היהודי הראשון בבית המשפט העליון של ארצות הברית,
ממנהיגי הציונות באמריקה · תרי"ז–תש"ב (1856–1941)

2 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

לואיס דמביץ ברנדייס נולד בשנת תרי"ז (1856) בלואיוויל שבקנטקי. למד משפטים באוניברסיטת הרווארד, והתפרסם כעורך דין בבוסטון וכמגינם של הצרכנים ושל ארגוני הפועלים. מסביבות שנת תר"ע (1910) נעשה ציוני נלהב, והיה ממנהיגי ההסתדרות הציונית באמריקה. בסיוון תרע"ו (1916) הושבע לשופט בבית המשפט העליון של ארצות הברית, היהודי הראשון בתפקיד זה. נפטר בשנת תש"ב (1941).

הרב קוק על לואיס ברנדייס

באדר תרע"ה (1915), בימי מלחמת העולם הראשונה, צירף הרב קוק למכתבו לד"ר מאגנס "את ברכת שלומי לכבוד האדון המרומם העסקן הנעלה מר ברנדיס", וביקש גם ממנו לרחם על 'שערי תורה' ביפו (כרך ב', אגרת תשכג). למחרת כתב הרב קוק לשניהם יחד, "בהיותי יושב בגולה ומקשיב לקול צעקת אחינו באה"ק", וביקש שיחושו לעזרת המוסד, שמקופת התמיכה האמריקאית "השיגו רק עזרה פעוטה מאד" (כרך ב', אגרת תשכה).

האגרות

כרך ב', אגרת תשכג: במכתב לד"ר מאגנס: ברכת שלום לברנדייס ובקשה שיתמוך גם הוא ב'שערי תורה' ביפו.

"את ברכת שלומי לכבוד האדון המרומם העסקן הנעלה מר ברנדיס"

כרך ב', אגרת תשכה: אליו ולד"ר מאגנס: בקשה לעזור ל'שערי תורה', לבית התבשיל ולבית המלאכה ביפו.

"בהיותי יושב בגולה ומקשיב לקול צעקת אחינו באה"ק"

ראו גם

ד"ר יהודה לייב מאגנס, שהרב קוק פנה אליו יחד עמו. (ד"ר מאגנס)

נוסח האגרות – עם ביאור

2 האגרות שבהן נזכר לואיס ברנדייס, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תשכג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ג' אדר תרע"ה **נמען:** ד"ר יהודה מגנס

תודה לנדיבי אמריקה, אבל העזרה 'טיפה' מול ים הצורך. 'שערי תורה' ביפו קיבל מהקופה האמריקאית רק מאות פרנקים, והוא צפוי לרעב. 'להצלה מרעבון אין חילוק בין סגנוני דעות'. דרישת שלום וגם בקשה לברנדייס ולי' ז' לוין־אפשטיין.

עיקרי הדברים

- עזרה מעטה.
- 'שערי תורה' בסכנה.
- אין הבדל דעות בהצלה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], ג' אדר העת"ר[2]

ברכה ועתרת שלו'[3] לכבוד הדרת גדול המעשה הרב הגדול בישראל ובאדם, נודע למשגב מר ד"ר[4] מגנוס [יהודה לייב מאגנס, ממנהיגי יהדות ארצות הברית ומראשי "הג'וינט"] שליט"א[5], אחדשה"ט[6],

אדוני הנעלה.

מארץ הגולה אני מריץ את מכתבי לכבוד הדרתו. מאת ד' היתה הנסבה שנסעתי בקיץ העבר במחשבה ע"ד[7] אסיפת אגודת ישראל, שהתעתדה להיות ושחשבנו אדותה נכבדות ע"ד מצב אה"ק[8], והנה פרצה המלחמה ואי"א[9] לי כעת לעשות את דרכי אל הקודש עד יחנן ד' וישים נתיבות בטוחות ודרך ישרה וירחם על עמו ועולמו ויאמר לחרב המשחית הרף. והנה קול אנחת בת ציון באה אלי, מצב אחינו היושבים באה"ק[10] המורה ואיום מאד. אמנם הגדילו לעשות נדיבי אחינו באמריקה, ולעד יזכר לטובה ולברכה הדרת כבודו המנצח על המעשים הגדולים הללו, שפקוח אלפי נפשות תלויים בהם, אבל הישועה עדנה רחוקה ולמול ים הצורך המוכרח לטיפה נחשבת העזרה השלוחה מכבר, וחובת הזירוז תוקפת אותנו מבלי הרף לזרז ולחזור ולזרז למזורזים.

ביחוד הגיעה אלי ידיעה מיפו ע"ד המוסד הנכבד, הכולל מפעלים נכבדים, "שערי תורה" ובית התבשיל ובית המלאכה, [תלמוד התורה "שערי תורה" ביפו ומוסדותיו; ראו גם (כרך ב', אגרת תקע)] שראוי הוא מאד להיות נתמך באהבה בכל עת ובפרט לעת כזאת. והנה עזרתו שקבל מהקופה האמריקאית כלא נחשבה, מאות פרנקים אחדים, והמוסד הנ"ל[11] וכל אגפיו, מוריו, תלמידיו וכל התלויים במעמדו הנם צפויים לחרפת רעב ולסכנת משבר כללי, וכמה הלב דואג על צערם של יקרים הללו ועל המוסד היקר הזה, המאחד תורה אמונת-אומן ודרך-ארץ ויגיע כפים על אדמת הקודש, שלא יפול בנופלים. וע"כ[12] תכון בזה עתירתי קדם הדרת כת"ר, יזדרז נא ברב כח נדיבות רוחו הנעלה, לצאת לעזרת המפעל הנעלה הזה, ותהיה נא ברכתו ועזרתו מוקדמת לבא כי כשל כח הסבל לחכות, ביחוד מר מאד גורל המוסדים

ההולכים בדרך אבותינו העתיק שאין להם תומכים, ובמעמד נורא כזה ראוי בודאי לשים לב, כי להצלה מרעבון אין חלוק בין סגנוני דעות ומהלכי חיים וחובת העזרה המהירה צריכה להופיע במועד היותר מוקדם להציל נפשות רבות.

אקוה שכת"ר[13] ישים לבו הטהור לדברי, היוצאים מקרב לבי הנשבר על שבר בת עמנו וממולא בצפית ישועה ורחמים לאור פדות ורוממות קרן, אשר יזריח ד' מתוך האופל לבת יעקב הנהלאה אסירת התקוה מאז ועד עולם לשגבה ישע ולתן מציון ישועה.

והי'[14] זה שלו' וברכת עולמים, כנפשו הרוממה ונפש ידי"ע[15] דוש"ת[16] ברב אהבה ורחשי כבוד ויקר

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

בהדרת כבוד הנני מביע בזה את ברכת שלומי לכבוד האדון המרומם העסקן הנעלה מר ברנדיס [לואיס ברנדייס, מנהיג הציונות בארצות הברית] ולכבוד ידידי רב המפעל והמעשה מר זאב הלוי לוין-אפשטיין [זאב לוין-אפשטיין, מעסקני היישוב ואחד ממייסדי רחובות] שי'[17]. תהי'[18] ידם נא נטויה לטובה להרבות עוד פעולה וצדקה לעניי ציון עד ירחם ד' וישים שלו' בארץ, ובת ציון תשובב ישע ופדות, וגם אליהם עתירתי לרחם על המוסד היקר הנ"ל "שערי תורה" ביפו ולפקדו במוקדם בתמיכה הגונה, כראוי לו מאד מאד מרב דחקו ולחצו, ונכבדה היא המטרה להחזקת מעמדו בקודש.

בבטחוני שישימו לבם הטהור לדברי, הנני חותם בברכתי ישאו ברכה מאת ד' ונזכה לבשר ולהתבשר תמיד אך טוב וחסד מעם ד' ונחלתו. ולראות בציון ישועת ישראל בקרוב, כנפשם היקרה ונפש ידידם דו"ש[19] וטובם באהבה ורחשי כבוד ויקר,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. העת"ר - השנה תרע"ה (1914/1915) - בצירוף אותיות
3. שלו' - שלום
4. ד"ר - דוקטור
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
7. ע"ד - על דבר
8. אה"ק - ארץ הקודש
9. וא"א - ואי אפשר
10. באה"ק - בארץ הקודש
11. הנ"ל - הנזכר לעיל
12. וע"כ - ועל כן
13. שכת"ר - שכבוד תורתו
14. והי' - והיה
15. ידי"ע - ידידו עוז
16. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
17. שי' - שיחיה
18. תהי' - תהיה

19. דו"ש - דורש שלום

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תשכה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ד' אדר תרע"ה **נמען:** ד"ר יהודה מגנס ולואיס ברנדייס

בקשה קצרה לעזור לישערי תורה', לבית התבשיל ולבית המלאכה ביפו, שקיבלו עזרה פעוטה. הבקשה מופנית גם ללוין־אפשטיין.

עיקרי הדברים

- עזרה לישערי תורה'.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], ד' אדר העת"ר[2]

לכבוד הרב החכם המפורסם רב פעלים מר ד"ר[3] מגנוס [יהודה לייב מאגנס; ראו (כרך ב', אגרת תשכג)] נ"י[4] וכו'[5] האדון הנעלה מר ברנדיס [לואיס ברנדייס, מנהיג הציונות בארצות הברית] נ"י שלו'[6] רב.

בהיותי יושב בגולה ומקשיב לקול צעקת אחינו באה"ק[7] הבאה ע"י[8] הידיעות הבאות מהתם, הגיעה לי ידיעה ע"ד[9] מצב המוסד הנכבד "שערי תורה" ביפו ובית התבשיל ובית המלאכה שעמו כי נורא ואיום הוא, ומקופת התמיכה האמריקאית השיגו רק עזרה פעוטה מאד. ע"כ[10] אבקש בזה מכבוד הדרתם שישימו נא לבם למצב המוסד הנכבד הנ"ל[11] ואגפיו מוריו ותלמידיו ויחושו נא לעזרתו בעת צרה כזאת אשר באו מים עד נפש.

בבטחוני שיואילו בטובם לשים לב לדברי הנני חותם בברכה ורגשי כבוד כנפשם היפה ונפש המצפה לתשועת ד' על עמו ונחלתו,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

הנני באה"ר[12] דו"ש[13] כ'[14] ידידי האדון הנכבד רב הפעלים מר אלי' זאב הלוי לוין-אפשטין נ"י, ויהיו נא דברי הקצרים האמורים בזה היוצאים מקרב לב עמוק נשבר מאד לדאגת המעמד הנורא של אחינו באה"ק בכלל ולמצב המוסד היקר שע"ת[15] ואגפיו בפרט ערוכים גם להדרת כבודו, ובטוב לבבו וחכמתו יעשה ויוכל בע"ה[16] להחיש תשועה לנדכאים יושבי ארץ אבותינו הק'[17], והנני בזה ידידו מוקירו ודוש"ת[18] ברגשי כבוד,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה – ברוך השם
2. העת"ר – השנה תרע"ה (1914/1915) – בצירוף אותיות
3. ד"ר – דוקטור
4. נ"י – נרו יאיר
5. וכ' – וכבוד
6. שלו' – שלום

7. באה"ק - בארץ הקודש
8. ע"י - על ידי
9. ע"ד - על דבר
10. ע"כ - על כן
11. הנ"ל - הנזכר לעיל
12. באה"ר - באהבה רבה
13. דו"ש - דורש שלום
14. כ' - כבוד
15. שע"ת - שערי תורה (שם מוסד חינוך ביפו)
16. בע"ה - בעזרת השם
17. הק' - הקטן
18. ודוש"ת - ודורש שלומו ותורתו